

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

บทนี้จะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา ในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ ปีการศึกษา ระดับการศึกษา ศาสนา สถาบัน และภูมิลำเนา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2546-2551 หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอิสลามศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการจัดการการศึกษาอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 80 คน นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต (วิชาชีพครู) ปีการศึกษา 2550 จำนวน 250 คน นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2548-2551 จำนวน 95 คน นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสตรมหาบัณฑิต ปีการศึกษา 2551 จำนวน 18 คน มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา รวม 443 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ปีการศึกษา 2546-2551 จำนวน 38 คน และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา ปีการศึกษา 2548-2551 จำนวน 172 คน ในการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดความเชื่อมั่น 95% โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970, p.608 อ้างถึงในพิชญ พงศ์ศรี, 2549: 109) และได้ดำเนินการสุ่มโดยแบ่งชั้นได้สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างจากสาขาวิชาต่างๆ รวมเป็น จำนวน 210 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ โดยมีลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences for Windows)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จัดหมวดหมู่ตามลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ร้อยละและเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ตารางและบรรยาย

3. คำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม เป็นรายด้านและหาค่าเฉลี่ยรวมทั้ง 5 ด้าน โดยให้คะแนน ตามเกณฑ์ของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 126-127 อ้างถึงในคลมบรรจณี บากา และเกษตรชัย และหิม, 2548 : 82) โดยแบ่งช่วงของค่าตัวกลางเลขคณิต เป็น 5 กลุ่ม ในการแปลความหมาย

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. สถานภาพของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ปีการศึกษา 2546-2551 วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และมหาวิทยาลัยอิสลามยะลา จำนวน 210 คน เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือเพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 53.80 และเพศหญิง จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 46.20 เข้าศึกษามากสุดปีการศึกษา 2551 จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 รองลงมาคือปีการศึกษา 2550 จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 และน้อยที่สุดตั้งแต่ปีการศึกษา 2546-2549 จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 16.2 การศึกษาด้านศาสนาสูงสุดคือปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 34.3 รองลงมาคือระดับมุดาวะสี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 29.5 ถัดมาคือระดับชานาอี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 และน้อยที่สุดคือระดับอับติคาลี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 7.6 ภูมิภาคที่มากที่สุดคือ จังหวัดปัตตานี จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 รองลงมาคือจังหวัดยะลา จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 28.1 น้อยที่สุดจังหวัดนราธิวาส จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 สถาบันมหาวิทยาลัยอิสลามยะลามากที่สุด จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 75.2 และวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม โดยภาพรวม นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิต อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีความคาดหวังต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มีความคิดเห็นในด้านบุคลิกภาพ มากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการสอน และด้านบริการวิชาการ ตามลำดับ

2.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลามด้านบุคลิกภาพ พิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ มีอمانةต่อสังคม

ส่วนรวมเมื่อได้ให้สัญญา ปฏิบัติงานด้วยความจริงจังและจริงใจ และมีความซอบร์ (อดทน) ในการปฏิบัติงาน

2.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ด้านการสอน พิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ มีคุณธรรม จริยธรรม วุฒิภาวะทางอารมณ์ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม นอกนั้นอยู่ในระดับมาก คือ มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามในการสอน รวมทั้ง การว่ากล่าว ตักเตือน แนะนำ ยกตัวอย่าง เปิดโอกาสให้มีการซักถามปัญหา ข้อสงสัย และรับฟังความคิดเห็น/ข้อวิจารณ์ จากผู้เรียน ส่งเสริมให้มีการแสดงความคิดเห็น ทิศวิเคราะห์ คั้นคว้าเพิ่มเติม และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และมีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการสอน

2.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสถาบันอุดมศึกษาอิสลามด้านการวิจัย พิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ นำความรู้จากการวิจัยมาพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนางานวิจัยให้เป็นที่ยอมรับทางวิชาการเพื่อพัฒนาสู่งานวิจัยระดับชาติ และเข้าฝึกอบรมเทคนิคและกระบวนการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

2.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสถาบันอุดมศึกษาอิสลามด้านการบริการวิชาการ พิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรม ในเนื้อหาวิชาที่ทำการสอน เผยแพร่ความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่สังคม และให้บริการทางวิชาการ ทั้งภายในสถาบันและนอกสถาบัน

2.6 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสถาบันอุดมศึกษาอิสลามด้านการบริการวิชาชีพ พิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ คือ ศึกษาหาความรู้ในกระบวนการสอนและวิธีสอนให้ทันสมัยและทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน ประยุกต์องค์ความรู้ใหม่

มาใช้พัฒนาการเรียนการสอนและงานในหน้าที่ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อนำมาเพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง

3. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม จำแนกตามตัวแปรเพศ ปีการศึกษา การศึกษาด้านศาสนา สถาบัน และภูมิภาค ตามลำดับ

3.1 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลามตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาอิสลามที่มีเพศแตกต่างกัน พิจารณาโดยรวมและรายด้านพบว่า ความคิดเห็นทุกด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ที่เข้าศึกษาปีการศึกษาแตกต่างกันโดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการพัฒนาวิชาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ที่มีระดับการศึกษาด้านศาสนาแตกต่างกัน พิจารณาโดยรวม และรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

3.4 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตสถาบันอุดมศึกษาอิสลามที่สังกัดสถาบันแตกต่างกัน พิจารณาโดยรวมและรายด้านพบว่า ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3.5 คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe พบว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตมีความเห็นต่อคุณลักษณะของอาจารย์ระดับบัณฑิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระหว่างผู้ที่มีภูมิลำเนาจังหวัดปัตตานีกับยะลา และจังหวัดอื่นๆ

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ผู้วิจัยขอเสนอประเด็นสำคัญในการอภิปราย ดังนี้

1.คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลาม พิจารณาโดยรวม อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับบุชนาถ สุนทรพันธุ์ (2549: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโท พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิต โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับชัยยุทธ ต้นปีชาติ (2544: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู-อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู-อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมห้าจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ชยาริศ ภัณฑุหา(2544: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมีอาชีพ ในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูมีอาชีพ ในทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับบัณฑิตยฐ ศรีเงิน(2549: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาพิเศษตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้ปกครอง นักเรียน โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออก พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูการศึกษาพิเศษตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในทัศนะของผู้บริหาร ครูผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนการศึกษาพิเศษ ในภาคตะวันออก โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ธรรมศรณ์ อัญญาโพธิ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน กรณีศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครนายก พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูประจำศูนย์การเรียนชุมชน กรณีศึกษาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดนครนายก

โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับ ประสิทธิ์ โปธิ์สอาด (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษาองค์การช่างเทคนิคในอนาคตแห่งประเทศไทย ระดับหน่วย พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ที่ปรึกษาองค์การช่างเทคนิคในอนาคตแห่งประเทศไทย ระดับหน่วย โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับ ราตรี อามาตย์มุลตรี (2548: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิทยาศาสตร์ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครูวิทยาศาสตร์และนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูวิทยาศาสตร์ตามการรับรู้ของผู้บริหาร ครูวิทยาศาสตร์และนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลามอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านบุคลิกภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม นอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถแล้ว ยังจำเป็นต้องมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม เพื่อเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ ตลอดจนมีบุคลิกภาพโดยทั่วไป เป็นที่พึงปรารถนาต่อสังคมด้วย ไม่ว่าจะเป็น ด้านการแต่งกาย พุดจาสุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซื่อสัตย์ ความขยันอดทน ความสุขุมอดทนอดกลั้น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อเป็นแม่แบบในการนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิตปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับที่ท่านศาสนานบีมุฮัมมัด ﷺ ได้กล่าวไว้ว่า

قال رسول الله ((إِنَّمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ صَالِحَ الْأَخْلَاقِ))

ความว่า ท่านเราะสูลุลลอฮ์ ﷺ “แท้จริงแล้ว ฉันได้ถูกแต่งตั้งมา เพื่อที่ฉันจะทำให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้นในด้านจรรยาบรรณที่ดีงาม”
(บันทึกโดย Ahmad, 1995: 8882)

ด้านการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสอนวิชาในสาขาต่างๆ ให้แก่นักศึกษาเป็นอย่างดี นำหลัก

จิตวิทยาและเทคนิคการสอนมาใช้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน(สุรางค์ โค้วตระกูล , 2541:13) สามารถเลือกวิธีสอนได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการความสนใจของผู้เรียน สอนให้รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมโดยรวม มีการพัฒนารูปแบบการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน และนำวิธีสอนมาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

ด้านการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาศาสนาอิสลาม อีสลาม เป็นผู้ที่จะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ทางการวิจัยในทุกรูปแบบ อาทิ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน วิจัยเชิงประยุกต์ ฯลฯ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สถานศึกษาในระดับอุดมศึกษา วิจัย ถือเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญในระบบการศึกษาอีกประการหนึ่งของสถาบันนั้น อุดมศึกษา ในมิติของการค้นคว้า บุกเบิกและแสวงหาความรู้ใหม่ศึกษาค้นคว้าเนื้อหาสาระที่เป็นประโยชน์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ใหม่ๆ มีความรู้ความเข้าใจในการศึกษาค้นคว้าการทำกรวิจัย เพื่อนำเราไปสู่กระบวนการศึกษาหาความรู้ใหม่ๆ ในเรื่องที่เราอยากรู้ อยากรู้คำตอบ นั่นคือการวิจัย(จรัส สุวรรณเวลา , 2540:28) และท้ายที่สุด ต้องมีการพัฒนางานวิจัยอยู่เป็นประจำ ตลอดจนเผยแพร่ งานวิจัยเหล่านั้นออกสู่ชุมชน สถานศึกษา เพื่อประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

ด้านการบริการวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลามเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับจากนิสิตนักศึกษา ตลอดจนประชาชนในสังคม ทั้งภายในและภายนอกสถาบัน ในด้านของการมีองค์ความรู้ด้านวิชาการ การเป็นผู้สร้างกระบวนการทางปัญญาในด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ ให้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ได้ ตลอดจนรู้จักประเมินประยุกต์ใช้นำไปสู่การสร้างความรู้ด้านวิชาการแก่สังคม(ไพฑูรย์ สีนารัตน์, 2549:5) ซึ่งที่จริงแล้วก็เป็นภาระหน้าที่ของอาจารย์ในการเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน สังคมไม่ว่าในรูปของการเผยแพร่เอกสาร การบรรยาย ทั้งในหรือนอกสถาบัน หรือ เป็นที่ปรึกษาแก่หน่วยงานหรือการให้ความรู้โดยผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ อาทิ วิทยุ โทรทัศน์ ฯลฯ อยู่แล้ว ทั้งนี้เพื่อให้สังคมได้รับประโยชน์ในด้านความรู้ในการนำไปประยุกต์ใช้ในหน้าที่การงานของแต่ละคนต่อไป

ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า อาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอแม้จะมีการพัฒนาปรับปรุงในด้านต่างๆอยู่ตลอด อาทิ การวิจัย การบริการวิชาการ (ประณีต วิบูลย์ประพันธ์, 2540:13) เพื่อนำมาเพิ่มศักยภาพให้กับตนเอง ประยุกต์องค์ความรู้ใหม่มาพัฒนาการเรียนการสอนและงานในหน้าที่ มีการพัฒนาเนื้อหาวิชาในสาขาวิชาที่เรียนเพื่อนำมาประยุกต์การเรียนการสอนให้เหมาะสม ติดตามความเคลื่อนไหวทางวิชาการในสาขาวิชาที่สอนให้ทันสมัยอยู่เสมอ เป็นผู้มีความคิดสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์กว้างไกลและศึกษาหาความรู้กระบวนการสอนและวิธีสอนให้ทันสมัยและทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน

2. เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลาม พบว่า

2.1 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนุชนาถ สุนทรพันธุ์, (2549:54) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาโท พบว่า นักศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับผลการวิจัยของวาสนา เชื้อหมอดู, (2547:บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่องการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูในโรงเรียนที่เปิดสอนช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดมหาสารคาม พบว่า ระดับการปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูแม้เพศแตกต่างกันแต่การปฏิบัติตนด้านคุณธรรมจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า สังคมไทยปัจจุบัน เปิดกว้างให้ทั้งชายและหญิงมีอิสระในการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ได้อย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการกีดกันความเป็นเสรีของแต่ละคนภายใต้ระบอบกฎหมายเดียวกัน จึงทำให้นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา บุคลากร

สถานศึกษา ทั้งแบบทั่วไปและแบบอิสลาม มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครู อาจารย์ในสถานศึกษาทั้งแบบ โรงเรียนและอุดมศึกษาไม่แตกต่างกัน

2.2 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ที่เข้าศึกษาปี การศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับ บัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้าน การพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางไว้และสอดคล้องกับกัลณัฎิกา แต่งศรีวรรณ (2546: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสุขศึกษาในโรงเรียน ประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครู สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีสถานภาพการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูสุขศึกษาแตกต่างกันด้านการพัฒนาวิชาชีพ

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การพัฒนาวิชาชีพของอาจารย์ใน ระดับอุดมศึกษาเป็นสิ่งที่ต้องพัฒนากันไปอย่างต่อเนื่อง ค่อยๆเป็นค่อยๆ ไป ตามศักยภาพ ความสามารถของแต่ละบุคคล และความเจริญทางด้านองค์ความรู้ของแต่ละสถาบัน ซึ่งสอดคล้อง กับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545:22) ที่ส่งเสริมในการพัฒนาศักยภาพในด้านวิชาชีพของอาจารย์ผู้สอนในระดับอุดมศึกษาเพื่อให้ สามารถพึ่งตนเองได้สอดคล้องกับอรุณ จันทวานิช (2543:85) ได้กล่าวว่า การพัฒนาวิชาชีพ เป็น การกระตุ้นและเป็นการสร้างความตื่นตัวให้กับอาจารย์ ในการที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวหน้า ทั้ง ด้านความรู้และความก้าวหน้าในศาสตร์ของตนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนทักษะในด้านอื่นๆ ที่ เกี่ยวข้องกับภารกิจในฐานะอาจารย์ที่ดีซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ที่สำคัญไม่ใช่เป็น การพัฒนาอยู่กับที่หากแต่เป็นการพัฒนาไปทีน้อยแต่มั่นคง และสอดคล้องกับที่ อัลลอฮ์ ﷻ ได้ คำรัสไว้ในกุรอานว่า

﴿لَهُ مَعِيبَاتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُونَهُ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَّ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ آلٍ﴾ [الرعد: 11]

ความว่า “สำหรับเขามีมะลาอิกะฮ์ผู้เฝ้าติดตามทั้งข้างหน้าและข้างหลังเขา รักษาเขาตามพระบัญชาของอัลลอฮ์ แท้จริงอัลลอฮ์จะมีทรงเปลี่ยนแปลงสภาพของชนกลุ่มใด จนกว่าพวกเขาจะเปลี่ยนแปลงสภาพของพวกเขาเอง และเมื่ออัลลอฮ์ทรงปรารถนาความทุกข์แก่ชนกลุ่มใดก็จะมีผู้ตอบโต้พระองค์ และสำหรับพวกเขาไม่มีผู้ช่วยเหลือนอกจากพระองค์” (ฮัรรูดุ : 11)

จากอายะฮ์ข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระองค์ทรงบอกถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพจากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง หรือจากสิ่งที่ไม่ดี ไปสู่สิ่งที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ ที่ว่า อาจารย์ผู้สอนจะหยุดนิ่งอยู่ในความรู้ที่ตนเองมีอยู่ โดยไม่หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมไม่ได้ จะต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาโดยไม่หยุดอยู่กับที่ หากเราลองสังเกตดูสัตว์เดรัจฉานที่อัลลอฮ์ ﷻ ทรงสร้าง จะเห็นได้ว่ามันมีการพัฒนาตามสภาพแวดล้อมที่มันอาศัยอยู่ อาทิ สุนัขที่เราเห็นกันอยู่เป็นประจำทุกวัน หากเรามีโอกาสไปดูสุนัขที่แถบยุโรปที่มีสภาพภูมิอากาศหนาวเย็น สุนัขจะมีขนหนามากกว่าสุนัขในแถบเอเชีย และสัตว์อีกนานาชนิด ที่มีการปรับสภาพตามภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมของมันเอง ดังนั้น ในฐานะมนุษย์ที่ อัลลอฮ์ ﷻ ให้สติปัญญาอันชาญฉลาด จึงต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอด ไม่หยุดนิ่งพัฒนาไปจนกว่าความชรภาพจะถามหา หรือหมดสภาพการพัฒนา

2.3 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ที่มีระดับ

การศึกษาด้านศาสนาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม พิจารณาโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุมัยยะห์ สาและ, (2551:121) ได้ศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา พบว่า ครูสอนศาสนาอิสลามที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นโดยรวมไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและวิทยากรอิสลามศึกษาส่วนใหญ่ผ่านการเรียนการสอนศาสนาในรูปแบบเดียวกัน สถาบันการศึกษาไม่ได้แตกต่างกันจนเกินไป ความคิดความต้องการในด้านคุณลักษณะของอาจารย์ ตลอดจนความคาดหวังในด้านบทบาทของครูในด้านต่างๆ จึงไม่ได้แตกต่างกันและสอดคล้องกับสิทธิศักดิ์ เจ๊ะสารี (2536: บทคัดย่อ) ได้ทำวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัย พบว่า

ครูอิสลามศึกษาที่มี ระดับการศึกษาด้านศาสนาแตกต่างกันมีประสิทธิภาพ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นผลของการสอนของครูอิสลามศึกษา กับความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่ออาจารย์ มุ่งถึงความปรารถนาต่อครูอาจารย์ เช่นเดียวกัน ผลจึงไม่แตกต่างกัน

2.4 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ที่สังกัดสถาบันการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม พิจารณาโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ(มหาวิทยาลัยอิสลามยะลา, 2551:5) ที่มีเป้าหมายหลักที่สอดคล้องกันในเรื่องของปรัชญาที่มุ่งมั่นในการจัดการศึกษา การทำวิจัย การให้บริการองค์ความรู้ทั่วไปและแบบอิสลาม ตลอดจนการสร้างนิตินิตบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม และวิสัยทัศน์กว้างไกลในฐานะสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม จึงไม่มีความแตกต่างกันแม้สถาบันจะแตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า สถาบันอุดมศึกษาอิสลามมีเป้าหมายหลักที่สอดคล้องกัน

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า นิตินักศึกษาแต่ละคนล้วนต่างผ่านสิ่งแวดล้อมแบบอิสลามตลอดจนผ่านการขัดเกลาทางด้านคุณธรรมจริยธรรมแบบอิสลามมาตั้งแต่ในวัยเยาว์แทบทั้งสิ้น จึงไม่แปลกที่นิตินักศึกษาแต่ละคนจะมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ไม่แตกต่างกันดังที่ อัลลอฮฺ ﷻ ได้ดำรัสไว้ในกุรอานว่า

﴿ وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ ۝ الْقَلَم: ๔ ﴾

ความว่า “และแท้จริง เจ้านั้นอยู่บนคุณธรรมอันยิ่งใหญ่” (อัลกอถัม : 4)และอัลลอฮฺ ﷻ ยังได้ดำรัสอีกว่า

﴿ لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ ۝

﴿ وَذَكَرَ اللَّهَ كَذِيرًا ۝ الْأَحْزَاب: ๒๑ ﴾

ความว่า “โดยแน่นอน ในร่อซูลของอัลลอฮฺ ﷻ มีแบบฉบับอันดีงามสำหรับพวกเจ้าแล้ว สำหรับผู้ที่หวัง จะพบอัลลอฮฺ ﷻ และวันปรโลกและรำลึกถึงอัลลอฮฺ ﷻ อย่างมาก” (อัลอะหฺซาบ : 21)

จากอายะฮฺ ข้างต้น อัลลอฮฺ ﷻ ทรงยืนยันชัดเจนว่า ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ มีความสมบูรณ์แบบในด้านจรรยาบรรณ(อัคลาค) ท่านนบีมุฮัมมัด ﷺ ถูกส่งมายังมนุษยชาติในฐานะอาจารย์ต้นแบบ เพื่อให้ประชาคมโลกยึดถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติตาม ถ่ายทอดคุณลักษณะให้กับนิตินักศึกษาเอาเป็นแบบอย่างได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ นับตั้งแต่ ด้านการกิน การอยู่ การพูด การปฏิบัติ ตลอดจนการดำรงชีวิตประจำวันในทุกๆด้าน เนื่องจากนบีมุฮัมมัด ﷺ มิได้ปฏิบัติด้วยอารมณ์ของตน หากแต่ด้วยการฮิดาเยฮฺ จากพระองค์ทั้งสิ้น ซึ่งทั้งหมดตอบรับกับ ความต้องการด้านจริยธรรม ความคาดหวังของนักศึกษา และอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาอย่างสมบูรณ์แบบ

2.5 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม พิจารณาโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ลีลา สุวรรณนิมิตร, 2533: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลตามทัศนคติของครูผู้สอน โรงเรียนอนุบาลของรัฐ พบว่า ครูผู้สอนที่มีภูมิลำเนาแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า ภูมิลำเนาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมในทุกๆ ด้านมิได้มีความแตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับที่อัลลอฮฺ ﷻ ได้ดำรัสไว้ในกุรอานว่า

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِنْ ذَكَرٍ وَأُنْثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىٰكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ ﴿١٣﴾ الحجرات : ١٣

ความว่า “โอ้มนุษยชาติทั้งหลาย แท้จริงเราได้สร้างพวกเจ้าจากเพศชาย และเพศหญิง และเราได้ให้พวกเจ้าแยกเป็นเผ่า และตระกูลเพื่อจะได้รู้จักกัน แท้จริงผู้ที่มีเกียรติยิ่งในหมู่พวกเจ้า ณ ที่อัลลอฮฺ. นั้น คือผู้ที่มีความยำเกรงยิ่งในหมู่พวกเจ้า แท้จริงอัลลอฮฺ. นั้นเป็นผู้ทรงรอบรู้อย่างละเอียดถี่ถ้วน” (อัลหุญร็อต : 13)

จากอายะฮู ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การที่นักศึกษามีภูมิลำเนาแตกต่างกันในมุมมองของอิสลามแล้ว มิได้เป็นสาเหตุที่จะทำให้นักศึกษามีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน พระองค์ทรงยืนยันชัดเจนว่า พระองค์ทรงสร้างมนุษย์มา ต่างเผ่าพันธุ์ ชาติตระกูล แตกต่างกันไป เป็นหน้าที่ของมุสลิมในการทำความรู้จักกัน อาจจะด้วยสาเหตุของการแต่งงาน หรือวิธีอื่นใดก็ตาม หากขึ้นชื่อว่าเป็นมุสลิมด้วยกันแล้ว เสมือนรู้จักกันมานาน เหมือนอยู่ด้วยกัน กินนอนด้วยกัน เป็นพี่น้องกัน ดังนั้น การที่นักศึกษามีภูมิลำเนาแตกต่างกันก็มิได้จะทำให้นักศึกษามีมุมมองที่แตกต่างกันเลย

5.3 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ผู้วิจัยเสนอแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ควรมีการจัดอบรม พัฒนาคู่มือคุณลักษณะของอาจารย์ บุคลากรอย่างต่อเนื่อง โดยให้ความสำคัญเรื่องคุณลักษณะเป็นลำดับแรก เพื่อเป็นมาตรฐานให้กับอาจารย์ นิสิตนักศึกษา ตลอดจนประชาชนทั่วไป เอาเป็นแบบอย่าง เช่น การปฏิบัติตามในสิ่งที่ตนเองได้พูดเมื่อได้สัญญาไว้ ซึ่งเป็นความต้องการข้อแรกของผลการวิจัยที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามีความต้องการ และสิ่งนี้คือสิ่งที่อาจารย์โดยทั่วไปมักจะละเลย
2. พัฒนาอาจารย์ในด้านการสอน โดยเฉพาะให้ความสำคัญในเรื่องการมี คุณธรรม จริยธรรม วุฒิภาวะทางอารมณ์ และบุคลิกภาพที่เหมาะสม ควรให้ความสำคัญก่อน เพราะเป็นความคิดเห็นอันดับต้นๆ ที่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต้องการ ตลอดจนเป็นผลดีในการพัฒนาผู้สอน และผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ควรให้อาจารย์มีการพัฒนาด้านการวิจัย การบริการวิชาการ แก่สังคม เพื่อพัฒนาความรู้ตนเองและเพื่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม ตลอดจนความก้าวหน้าในด้านวิชาความรู้แก่สังคมโดยรวม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาอิสลาม ระดับปริญญาตรี
2. ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา โดยนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ศึกษาต่างสาขาวิชากัน นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ นักศึกษาระดับปริญญาโท นักศึกษาปริญญาเอก มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา แตกต่างกันหรือไม่
3. ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของอาจารย์ระดับบัณฑิตศึกษา สถาบันอุดมศึกษาอิสลามกับสถาบันอุดมศึกษาโดยทั่วไป ทั้งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และภูมิภาคอื่นๆ
4. ควรนำวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาประกอบการศึกษาเพื่อจะได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมาก

ยิ่งขึ้น